

[Statsministeren.]

som vi ingen andel har i, som vi er enige om at beklage, og som vi håber kan heles igen, selv om ingen af os tør være så optimistisk at tro på, at det kan ske meget snart.

Om årsagerne til sammenbruddet i Bruxelles fandt en enkelt af de ærede ordførere, at regeringen ikke havde udtalt sig klart nok. Det må dog bero på, at man ikke i tilstrækkelig grad har hæftet sig ved en passus i min tale her i tinget den 8. februar i år — det findes i Folketingstidende sp. 2655 — hvor jeg siger,

„at der ikke kan være tvivl om, at politiske motiver også har spillet ind ved den franske stillingtagen, der førte til afvisningen af England. De rent økonomiske forhandlinger i Bruxelles mellem England og fællesmarkedslandene havde gjort så gode fremskridt, at det må være politiske synspunkter vedrørende Europas fremtid, vedrørende forsvarssamarbejdet med USA og tanker om NATOs videre udvikling, der har været udslagsgivende for den franske stillingtagen.“

Dette er dog, mener jeg, klar besked. Er debattens forudsætninger en fælles erkendelse af et beklageligt europæisk skisma, kan debattens konklusion næppe heller være vanskelig at forudsige: denne debat må ende med en tilslutning til regeringens politik — måske bortset fra et enkelt af tingets partier — en tilslutning til, at vort mål stadig er medlemskab i fællesmarkedet sammen med England, økonomisk som politisk og på lige fod med andre europæiske lande, at vi i den uundgåelige ventetid, hvis varighed ingen af os kan forudse, må bestræbe os på at opretholde den danske eksport, og at vi her i særlig grad må have opmærksomheden henledt på landbrugsvarerne, idet vi må søge disse varer inddraget i frihandelsområdet aftaler. Dette er allerede gjort klart for den britiske regering under de samtaler, udenrigsministeren og jeg førte i London, og det er gjort klart for den norske og den svenske regering under de samtaler, der nylig har fundet sted i København med den norske og den svenske udenrigsminister. Endvidere at EFTA og det nordiske samarbejde i denne fase vil spille en fremtrædende rolle, men sådan at dette samarbejde — som de ærede medlemmer hr. Frode Jakobsen og lige nu hr. Axel Kristensen rigtigt har

gjort opmærksom på — ikke kan udgøre noget ligeværdigt alternativ til medlemskabet. Men det er klart, at ingen mulighed må kastes over bord.

Dette sidste svarer, så vidt jeg forstår, til den britiske opfattelse. Det synes at fremgå af de engelske ministres udtalelser under parlamentsdebatten i går, at end ikke den uklare associeringsmulighed på forhånd forkastes. Men det må i denne forbindelse være af vital betydning for Danmark, at der er forståelse for, at landbrugseksporten må drages med ind i enhver sammenhæng, der skulle føre til midlertidige eller mere varige løsninger. Det må altså fortsat være vor opgave under skiftende situationers vilkår at varetage danske interesser bedst muligt.

Om det endelige mål: det bredt samvirkende Europa, finder jeg det rigtigt ved denne lejlighed at drage to principper frem. I det fremtidige Europa må det være sådan, at alle deltagende stater har en principiel ligestilling — ikke sådan at hver stat har lige mange stemmer ved afgørelserne, det ville ikke være realistisk, men sådan at hvert land har adgang til at gøre sine synspunkter gældende, og sådan at hvert land har en ligeberettiget adgang til de andre landes markeder for sine eksportvarer. Det er det ene princip, jeg vil fremhæve.

Det andet er, at i dette Europa må alle demokratiske politiske anskuelser have samme borgerret. Socialdemokratisk tankegang eller liberal tankegang eller arbejderbevægelsens sociale målsætning må have samme europæiske ret til at eksistere og udfolde sig som f.eks. konservativ tankegang eller en af katolsk religion præget tankegang. Dette princip må gælde uden nogen begrænsning, og den, der ikke erkender det, har misforstået Europas væsen, har misforstået Europas opgave som formidler og frihedsgarant i en af historiens mest risikofyldte perioder.

Det burde vel være indlysende, at det er nyttigt for Danmark at vide, at ingen af de nuværende fællesmarkedslande — heller ikke Frankrig, heller ikke Tyskland — hvis forhandlingerne med England genoptages, vil modsætte sig dansk medlemskab. Hvorledes vi i ventetiden på bedst mulig måde kan gøre vore interesser gældende i den nordiske sammenhæng, i EFTA, i OECD, i GATT, i NATO, i Europarådet, ved tosidede forhandlinger, ved en eventuel verdens-